

SYSTÉM SMARTLIB – stav a rozvoj v roce 1995

Luboš Janhuba

Firma LUMARE spol.s r.o. se již od svého založení věnuje vývoji programových prostředků pro knihovnictví. Dominantním software tohoto typu je komplexní knihovnický systém SMARTLIB. Tento produkt je vhodný pro využití nejenom ve veřejných knihovnách, ale také v knihovnách vědeckých, odborných, univerzitních, školních ap. Ve speciálních modifikovaných verzích je SMARTLIB využíván také v archivech, muzeích a v dalších institucích podobného typu. Za 5 let vývoje tohoto produktu je možno říci, že se tvůrci systému dokonale seznámili nejenom s knihovnickou problematikou jako takovou, ale také se specifikou jednotlivých knihovnických pracovišť. Na druhé straně jsme si vědomi znalostí a informovanosti pracovníků knihoven o softwarových produktech z oblasti knihovnictví a bibliografie i dalších podpůrných programech. Máme pocit, že od dob, kdy automatizace knihovnických procesů v mnoha knihovnách byla do jisté míry pro pracovníky knihoven takřka exotickou neznámou, dnes si titíž pracovníci nedokážou již svoji práci představit bez automatizovaného zpracování a automatizovaných procesů.

Samozřejmě se uživatelé stávají náročnějšími a požadavky na knihovnické systémy rostou. Je to logický a správný vývoj. Při příležitosti této konference bych tedy chtěl představit novou verzi našeho komplexního knihovnického software SMARTLIB 3.0. Svůj obecný úvod jsem zde ovšem neřikal náhodou. Neboť při prezentaci nové verze je potřeba se v logickém kontextu obrátit zpět a zopakovat si základní metodu, jisté základní předpoklady a vlastnosti, které se teprve potvrdí nebo vyvrátí v okamžiku, kdy je vystaven určité zátěži. Jedná se především o rozsah datové základny a s tím odpovídající rychlost, datové formáty, schopnost komunikace, možnost importu a exportu dat z jiných systémů ap. Takže i tyto skutečnosti bych chtěl přednést ve svém příspěvku.

SMARTLIB ve verzi 3.0 je vlastně součástí komplexního projektu automatizace příslušného knihovního pracoviště. Je schopen zajistit automatizaci všech činností, které jsou v knihovnách nezbytné (akvizice, katalogizace, informační a rešeršní modul, automatizovaný výpůjční systém, různé knihovnické statistiky, formátovatelné tiskové výstupy pro publikační činnost). Dále je možno využívat další doplňující moduly jako je tisk a využití čárových kódů, ON-LINE katalog, speciální moduly pro periodika, meziknihovní

výpůjční službu, evidence mezinárodní výměny časopisů. SMARTLIB 3.0 umožňuje uživateli, aby si celý systém nakonfiguroval a dále modifikoval tak, aby optimálně vyhovoval uživatelským potřebám. Znamená to, že uživatel si může libovolně měnit tvar tiskových výstupů (katalogizačních lístků, přírůstkových seznamů, objednávek, bibliografických citací aj.) a tvořit si řadu dalších. Dále si uživatel může definovat další soubory kromě těch, které již jsou v menu obsažené a vybírat datovou strukturu volbou jednotlivých polí z výměnného formátu nebo UNIMARC. Dalšími možnostmi jsou konfigurace knihovnických statistik a všech proměnných údajů výpůjčního systému. Import a export do ISO formátu je samozřejmostí již od nižších verzí.

V nové verzi knihovnického systému je zapracován systém autorit, který bude nadále umožňovat komfortnější práci zejména s katalogy v návaznosti na faktografické databáze, rozšiřují se zároveň možnosti již dříve využívaných „synonym“ a jejich skupin. Nový programový modul „Meziknihovní výpůjční služba“ plně automatizuje další významnou část knihovnické agendy (evidence požadavků MVS jak od čtenářů, tak od jiných knihoven, objednávky MVS, vlastní evidence výpůjček MVS atd.).

Výpůjční systém byl doplněn o mnoho funkcí, které směřují k jeho vyšší výkonnosti, rychlosti a v neposlední řadě přesnější a aktuálnější informovanosti knihovníka. Dnes již téměř standardní práce s čárovými kódy nás vedla k zavedení alternativního ovládání klávesnicí ev. snímacím zařízením čárových kódů jednotlivých operací (půjčování, vracení atd.). Celý systém byl doplněn tolik očekávaným blokem přehledů a statistik čtenářů a návštěvníků knihovny.

SMARTLIB 3.0 je vytvořen v progresivním programovém prostředí tak, aby bylo možné pracovat s velkým objemem dat, neboť ve většině knihoven nejsou stovky tisíc záznamů ničím neobvyklým. Nová datová struktura obsahuje již prvky transakčního systému, který bude v následujícím období komplexně zpracován.

SMARTLIB 3.0 je možné využít pochopitelně v síťové variantě na jakémkoliv typu sítě. Náročnějším uživatelům nabídneme SMARTLIB 3.0 pod operačním systémem UNIX v progresivní architektuře klient-server.

V nedávné době jsme začali instalovat SMARTLIB taktéž pod operačním systémem SYSTEM MANAGER. Toto řešení bylo uplatněno v Okresní knihovně v Hradci Králové, Masarykově knihovně ve Vsetíně, v knihovně OKD Ostrava a Okresní knihovně Šumperk. Chceme Vám toto řešení předvést i na naší expozici a zároveň provést propojení na vzdálenou knihovnu v Hradci Králové. Hlavním prvkem citovaného operačního systému je tzv. multitasking, tj. souběžné řešení více úloh najednou na jednom terminálu. Jedná se v jedné z variant zapojení o terminálovou síť (server, na němž probíhají veškeré úlohy a zobrazovací terminál). Samozřejmostí této varianty je

právě možnost připojení terminálů na vzdálený server bez omezení práce na síti, na kterou je terminál přes modem napojen. Je tedy zřejmé, že on-line propojení knihovnických pracovišť je již současností. Právě dokončený modul MVS ve SMARTLIB počítá např. s automatickým objednáváním MVS prostřednictvím on-line komunikace mezi spolupracujícími knihovnami, nová verze OPAC pak s použitím on-line katalogu na vzdáleném pracovišti, příp. i s generováním požadavků na rezervace dokumentů v jiné knihovně.

Stručný popis jednotlivých modulů

SMARTLIB 3.0 jak již bylo řečeno obsahuje všechny potřebné moduly, které jsou vzájemně provázány tak, aby je bylo možné v součinnosti využívat a aby bylo možné se přemísťovat z jednoho modulu do druhého co možná nejrychleji a nejefektivněji. Během vývoje tohoto software jsme si uvědomili řadu knihovnických návazností a snažili jsme se vyhovět specifickým potřebám jednotlivých uživatelů. Chápali jsme nasazení SMARTLIB jako projekt pro dané pracoviště, které v okamžiku rutinního provozu podstatně mění dosavadní pracovní zvyklosti v knihovně. Nicméně nyní už můžeme konstatovat, že jsme schopni předvídat většinu požadavků a dát tedy uživatelům možnost, aby si sami přizpůsobili programový produkt SMARTLIB 3.0 svým potřebám.

1. Systémové nastavení

Při aktivaci v menu se uživateli nabídne několik funkcí, z nichž vybereme alespoň ty nejpodstatnější.

a) Definice dalších modulů

Zde je možno si definovat a vložit do menu další moduly kromě těch základních (knihy, periodika aj.), jež jsou napevno definovány v menu. Např. si v určitém okamžiku uživatel přeje definovat modul norem, skript a učebnic, map aj., který si pak právě zde začlení do svého menu.

b) Definice tiskových výstupů

Systémové nastavení umožňuje uživatelské definice všech tiskových výstupů, které SMARTLIB obsahuje. Jedná se o katalogizační lístky, přírůstkové seznamy, úbytkové seznamy, místní seznamy, objednávky, urgencye nedodaných exemplářů, urgencye povinných výtisků, knižní lístky, bibliografické citace, tiskové výstupy výpůjčního procesu aj.

Definice tiskových výstupů je velmi jednoduchá. Uživatel má před sebou příslušný formát daného výstupu a umísťuje na zvolená místa konstantní slovní formulace jakož i definice proměnných údajů, které jsou pak pro konkrétní výstup načítány z jednotlivých polí. Samozřejmě takto vytvořené „šablony“ tiskových výstupů je možné kdykoliv měnit podle potřeby.

c) Definice statistik

SMARTLIB 3.0 umožňuje nastavit si sledování různých proměnných hodnot v knihovnické technologii, jak v akvizici, katalogizaci, tak i ve výpůjčním procesu. Řadu těchto statisticky zajímavých údajů sleduje navíc zcela automaticky. Uživatel se má možnost dovědět údaje, které následně mohou působit jako zpětná vazba při rozhodování o účelnosti nákupu jednotlivých dokumentů, finančních prognózách, jakož i k podrobným analýzám o chodu příslušných knihoven. Dotyčné pracoviště pak má okamžité informace o počtu čtenářů, celkovém počtu výpůjček, o počtu výpůjček jednotlivých typů dokumentů ap. Dále pak je možno sledovat okamžitou finanční bilanci nákupu celkově i podle typu dokumentů.

d) Nastavení barev a akustických signálů

Uživatel má možnost si kdykoliv definovat, zda chce verzi „color“ nebo „monochromatickou“ a zapnout či vypnout si akustické signály.

2. Akvizice

Akviziční modul zahrnuje všechny činnosti, které jsou v knihovnách zapotřebí. Jedná se o práci s dezideráty, automatická tvorba objednávek, pomocný modul „Adresář dodavatelů“, který je mj. využit při tvorbě objednávek a nakonec evidence došlých dokumentů a automatický tisk přírůstkových seznamů podle počtu došlých knižních jednotek.

Jednotlivé údaje od deziderát počínaje se vkládají pouze jednou a postupně se dále přenášejí až do katalogizace. Pochopitelně je možné data kdykoliv opravit.

Dalšími funkcemi je automatické objednávání dokumentů, přičemž je možné již při objednávce vyznačit pro jakou pobočku, katedru, či separátní uživatele je dokument objednan. V evidenci SMARTLIB provádí tyto funkce:

1. Kontrola na duplicitu dodaného dokumentu v katalogizaci
2. Kontrola na nedodané objednávky dokumentu
3. Kontrola na úplnost dodávky
4. Tisk urgencye na nedodané dokumenty nebo celou objednávku
5. Kontrola na nedodaný povinný výtisk a příslušná urgencye
6. Generování a tisk přírůstkového seznamu
7. Finanční statistiky (viz kap. 1.1)
8. Přenos záznamů do katalogizace příp. zpět do deziderát

3. Katalogizace

Tento modul je základní částí celého systému. Skládá se z jednotlivých konstantních databází (knihy, hudebniny, AV media, periodika, osoby, akce, instituce, nesamostatné části dokumentů aj.) a z databází, které si můžete systémově vytvořit (bod 1.1).

Práce se záznamy je v každé části SMARTLIB u všech databází v každém typu fondu obdobná, a proto je užitečné si ji ozřejmit právě zde v modulu katalogizace. Jednotlivý záznam (popis knihy, učebnice, hudebniny, normy ap.) se skládá z polí a podpolí, do kterých jsou ukládány příslušné údaje (název, autoři, místo vydání ap.). Soubor jednotlivých polí je tvořen „výměnným formátem“ nebo formátem UNIMARC. Z tohoto formuláře je pak možno si vybrat úzký soubor několika polí pro příslušný zpracováváný typ dokumentu podle vlastní úvahy zpracovatele.

Pokud si uživatel nepřenesl základní jmenný popis již z akvizice je možné zde vkládat nové záznamy, dále pak opravovat jednotlivé záznamy případně je mazat. Při vkládání je možné s výhodou použít interaktivní kontrolu, kdy se již jednoduchým stiskem kláves ukládají ty deskriptory (vyhledávací aspekty), jež jsou již v databázi obsažené. Toto slouží jak ke zrychlení práce, tak k tomu, aby seznam deskriptorů byl neustále v pořádku a systém tak měl co největší vypovídací schopnost.

SMARTLIB obsahuje řadu funkcí, které uživateli poskytují při zápisu maximální komfort, které však zde není možné podrobně popsat (přenášení údajů ze záznamu do záznamu jakož i kopírování celého obsahu daného záznamu do dalšího záznamu, automatické řazení všech slov v daném poli do seznamu deskriptorů, elegantní vsazování všech ASCII znaků do zapisovaného textu ap.) SMARTLIB má proměnnou délku celého záznamu i jednotlivých polí, takže se skutečně ukládá jen to, co bylo zapsáno.

Nutno právě na tomto místě ozřejmit jednu významnou vlastnost produktu SMARTLIB. **Náš knihovnický systém pracuje se záznamy, kde každý počítačový záznam např. u knih představuje jeden knižní titul.** Všechny duplikáty tohoto titulu jsou charakterizovány příslušnými přírůstkovými čísly. Toto vše je nutné, aby si i zákazník uvědomil při výběru software pro knihovnu, neboť pokud systém pracuje s jednotlivými záznamy v podobě duplikátů s různými přírůstkovými čísly, znamená to značné nároky na paměť i na rychlost vyhledávání. V této souvislosti je třeba poznamenat, že naši nejpokročilejší uživatelé pracují již s více jak 70 000 záznamy, což obnáší asi 200 000 knižních jednotek.

Příkladem takových knihoven je např. SVK Hradec Králové. SVK je vybavena počítačovou sítí s více jak 20 terminály (Novell NetWare 3.11). Počítačově zpracovaný fond této knihovny mj. obsahuje v současné době 70 000

titulů knih. Kompletně jsou zde automatizovány agendy akvizice i katalogizace, evidence čtenářů (více jak 10 000), připravuje se zahájení vlastního výpůjčního procesu. Systém SMARTLIB je v současné době testován a zaváděn ve variantě UNIMARC (dosud používají výměnný formát). V knihovně jsou již delší dobu využívány samostatné terminály s veřejným přístupem za pomoci OPAC.

V katalogizaci je také začleněna možnost vazby jednotlivých deskriptorů do synonymických skupin a tak se zabezpečí další komfort pro vyhledávání v informačním systému.

Do katalogizace je začleněna funkce, která umožňuje na uživatelské úrovni importovat záznamy jež dodržují normu ISO 2709 katalogizace. Stejná funkce je i v akvizici a umožňuje import záznamů např. do deziderát.

Součástí katalogizace je i podpůrný modul pro tisk katalogizačních lístků. SMARTLIB zabezpečuje tisk rozsáhlých sestav katalogizačních lístků pro jmenný i věcný katalog, včetně tisku pokračovacích a individuálních lístků u dílových publikací. Právě metodice ukládání a tisku zpracovatelsky komplikovaných dílových publikací (AV media, hudebniny aj.) bylo na analytické úrovni věnováno mnoho úsilí, takže nyní již jsou podrobně propracovány metodiky zpracování těchto dokumentů, včetně tříúrovňové hierarchie.

Další součástí katalogizace je podpůrný modul pro tisk čárových kódů přímo ve vazbě na data ev. pro samostatný tisk.

4. Informační systém

SMARTLIB 3.0 obsahuje mocné vyhledávací možnosti, které zabezpečují velmi rychlé vyhledání relevantních záznamů. SMARTLIB byl od začátku svého vývoje koncipován tak, aby bylo možno vyhledávat, co nejrychleji ve velkých objemech dat. Neboť si myslíme, že právě na velkých objemech dat se teprve pozná schopnost knihovnického systému efektivně pracovat s datovou základnou. Jestliže je možno v dalším vývoji neustále vylepšovat uživatelský komfort, je obtížné měnit základní koncepci s ukládáním a vyhledáváním dat. Rychlost vyhledávání je i u komplikovaných dotazů vysoká a uživatel tak má prakticky okamžitou odezvu při práci se SMARTLIB.

SMARTLIB 3.0 umožňuje rychlé vyhledávání pomocí deskriptorů, a to prakticky ve všech polích. Vhodnou kombinací běžných logických dotazů je možné nalézt relevantní množiny záznamů. SMARTLIB 3.0 umožňuje nejenom pravostranné, ale i levostranné rozšíření. Uživatel tak má možnost hledat např. podle kořene jednotlivých slov. Využití synonymity již bylo diskutováno. Záznamy je možno prohlížet ve tvaru jak byly vloženy nebo ve tvaru bibliografických citací. Uživatel může vytvořit z vyhledaných záznamů různé tiskové sestavy, které si již předdefinoval (knižní lístky, přírůstkové seznamy, místní seznamy, bibliografické citace). Při volbě „Bibliografické citace“ si uží-

vatel vybere, zda chce citace tisknout podle normy nebo své vlastní citace ve vytvořeném formátu. Citace je možno seřadit podle různých hledisek.

5. Výpůjční modul

Výpůjční modul navazuje na modul „Katalogizace“, umožňuje evidovat pohyb jednotlivých dokumentů z fondu k uživateli a naopak, automaticky tiskne čtenářské legitimace, upomínky a rezervace čtenářů, prolongace, doklad o výpůjčkách. Je možné využívat čárový kód. S modulem je však možné pracovat i samostatně bez vazby na modul „Katalogizace“. Tato přednost je využívána zejména v menších knihovnách, kde není např. z personálních důvodů či absence počítačové sítě možnost kompletně zpracovávat dokumenty a zároveň plně využít výpůjční systém. Výpůjční protokol systému SMARTLIB tuto celkem běžnou praxi samozřejmě respektuje a nabízí okamžitou možnost automatizace výpůjčního procesu v knihovně bez toho, aby byl nutně zpracován fond.

Dále je možno statisticky vyhodnocovat výpůjční proces (viz kap. 1.1). SMARTLIB 3.0 podstatně zefektivnil a hlavně zrychlil celý proces práce s výpůjčkami. Knihovnik má např. možnost neustále sledovat frekvenci půjčování dokumentu dle všech tří možností půjčování (signatura, přírůstkové číslo, čárový kód), získat okamžitou informaci o přítomnosti dokumentu ve skladu ve vazbě na katalog. Novinkou je již výše zmíněné kombinované ovládání klávesnice-snímač čárového kódu, které je kdykoliv přepínatelné, či nové statistiky čtenářů a návštěvníků. Na tomto místě lze konstatovat i to, že se velmi osvědčila schopnost programu kombinovaně půjčovat dokumenty přes signaturu, přírůstkové číslo či čárový kód najednou ze všech fondů katalogů (knihy, hudebniny, AV dokumenty, periodika). SMARTLIB tak nechává volbu jakým způsobem dokument vypůjčit na knihovníkovi.

6. On-line katalog (OPAC)

ON-LINE katalog využívá samozřejmě dat vytvořených ve SMARTLIB, jinak však pracuje jako nezávislý programový modul. Jedná se o jednoduchý rešeršní systém pro veřejný přístup k datům. Systém je doplněn řadou nápověd, které umožňují velice jednoduchou a příjemnou práci návštěvníkům knihovny příp. vzdáleným terminálovým pracovištím (viz výše).

7. On-line katalog – Dětská beletrie

Speciální verze ON-LINE katalogu pro dětské čtenáře. Tento modul využívá grafických ikon a umožňuje dětskému čtenáři první příjemné setkání jak s knihovnou, tak s výpočetní technikou. Tento OPAC pracuje pod Windows a je vlastně grafickou verzí klasického on-line katalogu s doplněnými funkcemi vyhledávání dle klíčových slov reprezentovaných obrázky.

8. Seriály

Speciální modul např. pro evidenci jednotlivých čísel časopisů doplněný samostatným výpůjčním procesem a řadou speciálních statistik a tiskových výstupů. Program je dalším doplňkovým modulem systému SMARTLIB. Obsahuje kompletní denní evidenci seriálů dle jejich periodicity a dodavatele. Je samozřejmě doplněn kontrolami na dodávky, systémem objednávek, urgencí a řady statistik a přehledů. Může být používán i v režimu „ústřední“ knihovna a její pobočky.

9. Meziknihovní výpůjční služba

Speciální modul MVS automatizuje další velkou část knihovnických služeb. Jeho základem je požadavek čtenáře na výpůjčku z jiné knihovny a následné zaevidování a vytvoření objednávky MVS u konkrétního partnera. Systém umožňuje v návaznosti na výpůjční proces následné zapůjčení dokumentu, který byl na základě objednávky získán. Obdrží-li knihovna od svého partnera naopak požadavek na knihu, je jí zapůjčena standardními funkcemi výpůjčního systému.

10. Mezinárodní výměna časopisů

Speciální modul řeší evidenci vydaných a přijatých dokumentů v rámci mezinárodní výměny časopisů a příslušnou skladovou agendu.

11. Národní (regionální) bibliografie

Samostatný programový modul, který umožňuje z jednotlivých databází generování soupisů např. regionální bibliografie za dané časové období. Je doplněn sadou rejstříků (jmenný, názvový, předmětový, zeměpisný, personálie).

12. Použité programové prostředky

Jako programovacího prostředí bylo použito jazyku C (Microsoft verze 6.0) a objektově orientovaný jazyk Clipper (nová verze 5.3). Jazyk C jako systémově orientovaný jazyk umožňuje řešit řadu problémů, které jsou vyššími jazyky neproveditelné. Zajišťuje maximální rychlost i minimální požadavky na paměť. Clipper 5.3 jako jeden z nejlepších MS-DOS „data management“ relačních prostředků je zárukou spolehlivé a rychlé práce i s velkými objemy dat. Použit je indexový driver Hiper-Six (SuccesWare).

Jako optimální a zároveň cenově příznivá varianta se nám však jeví optimálnější následující možnost, kterou máme prakticky ověřenou. Totiž výstavbu SMARTLIB pro náročnější uživatele jako otevřeného multiplatformního systému v architektuře CLIENT/SERVER. Potom je možné použít výměnný databázový driver RDD. Jako databázový driver je použitelný GUPTA

SQL, INFORMIX, ORACLE pro prostředí UNIX nebo pro operační síťový systém Novell pak Novell GUPTA, XBase SERVER.

CLIENT procesy je možno provozovat pod DOS na DOS terminálech, které jsou v síti propojeny na Novell nebo na UNIX. V síti je pak možné pracovat současně jak v prostředí UNIX, tak v prostředí Novell s využitím standardního rozhraní TCP/IP.

Již citované použití OS System Manager umožňuje v jedné ze svých variant napojení na prostředí sítě Novell a následné sdílení jejího file-serveru. Tato varianta umožňuje například rozšíření sítě o multitaskingové znakové client-terminály.

V této části bychom ještě rádi zdůraznili proměnnou délku jak celých záznamů ve SMARTLIB, tak i jednotlivých polí. To umožňuje úsporný zápis na paměťová média i vysokou rychlost všech operací.

13. Uživatelská podpora

Naše firma si uvědomuje, že rozsáhlé software jsou použitelné pouze za solidní podpory ze strany distributorů či producentů. V minulém roce byl systémově vytvořen nový model spolupráce s knihovnami. Zavedením konzultačních dnů, pokračování pravidelných Setkání uživatelů, na kterých jsou představovány novinky či diskutovány současné trendy a řešeny připomínky ze strany uživatelů, bylo dosaženo větší informovanosti jak naší firmy, tak uživatelů programu. Byla vybudována síť distribučních středisek (Knihovna J. Mahena Brno, RK Karviná, MÚ AV ČR Praha a prototypové pracoviště OK Hradec Králové), která by v budoucnu měla převzít kompletní knihovnickou odbornou podporu (školení, analýzy). Ve vazbě na tato distribuční střediska pracují již dnes i servisní pracovníci, zabezpečující technickou stránku věci (instalace, hardware, systémové práce).

Pro uživatele našeho systému připravujeme semináře s knihovnickou tematikou a v neposlední řadě i časopis, který by měl přispět k informovanosti o stavu v jednotlivých knihovnách, diskutovat knihovnické problémy či připravované úpravy programového vybavení před jejich vlastním provedením atd.

Již dnes je nabídka dalších služeb pro knihovny samozřejmě mnohem širší a nesoustřeďuje se pouze na uživatele programu SMARTLIB. Ve spolupráci s fundovanými odborníky z oblasti veřejného, odborného i vysokoškolského knihovnictví jsme připraveni provádět kompletní knihovnické analýzy pracoviště a návrh automatizace v příslušných poslovnostech a etapách řešení. To je úzce svázáno s analýzou příp. realizací optimálního nákupu hardware a software.

Významné změny doznala i dokumentace k programovému vybavení. Manuál byl doplněn o další dvě významné části:

1. Metodika vkládání do jednotlivých polí
2. Doporučený způsob vytváření thesauru klíčových slov pro veřejné knihovny.

Je nutno poznamenat, že druhý z této sady dokumentů byl dodán i některým uživatelům jiných systémů.

Každý nový uživatel z veřejného knihovnictví si nyní může výhodně zakoupit data od pokročilých uživatelů. Vlastní realizace nákupu se děje přirozeně za naší technické pomoci. Další cestou zdokonalení této služby je projekt budování sdíleného nabídkového katalogu dat.

S využitím terminálového přístupu na datový server (ústř. LUMARE, Hradec Králové) bude možné data některých pokročilých uživatelů prohlížet, provádět rešerše, příp. přímo získat vybrané záznamy. Tato možnost nebude omezena jen na uživatele našeho systému.

14. Další vývoj komplexního knihovnického software SMARTLIB

Vzhledem k tomu, že v současné době jsou vytvořeny všechny moduly, které potřebují knihovny ke své činnosti a principiálně jsou vyřešeny všechny základní otázky týkající se práce s datovou základnou, bude se vývoj především ubírat tak, abychom jednak bezprostředně reagovali zpětnovazebně na podněty našich uživatelů. V této verzi chceme ještě více zpříjemnit formulaci rešeršních dotazů a připravujeme i další překvapení, které bychom nepovažovali zatím za vhodné zveřejňovat. Zároveň chceme zpřístupnit SMARTLIB i základním a středním školám. SMARTLIB je využíván nejenom v knihovnách, ale i v archivech a muzeích, a proto se zabýváme i vývojem těchto speciálních verzí.

15. Informatika

Naše firma se zabývá taktéž informatikou a informačními projekty. Jeví se nám proto logické, že dnes při příležitosti konference Knihovny současnosti Vám můžeme nabídnout některé naše produkty pro Vaši inspiraci i využití. Neboť knihovny jako přirozená informační centra budou mít v informačních projektech stále větší úlohu.

Z produktů, které Vám chceme zde předvést se jedná především o tyto oblasti.

1. Multimediální software nad mapovým podkladem
 - Využívá se v informačních centrech jako informačně prezentační systém
 - Je taktéž základem projektu DISK – komplexních služeb pro podnikatele
 - Textové záznamy jsou doplněny možnostmi multimediálních návazností tj. grafického zobrazení, audiálních výstupů, videosekvencí ap.

2. Firemní literatura

Databáze Firemní literatura je založena na určitých návaznostech s knihovníckým software SMARTLIB. Je navržena a buduje se pro popis prospektů, firemních materiálů, nabídkových materiálů, katalogů výrobků, ceníků a výročních zpráv výrobních podniků, obchodních organizací. Navrhovaný popis firemních dokumentů je charakteru spíše faktografického.

Zdroje informací, t.j. veškeré druhy firemních a výrobních materiálů, se získávají korespondenčním nebo osobním stykem (návštěvy, účast na výstavách či veletrzích) s pracovníky marketingu, odbytu nebo propagace příslušných organizací. Po zpracování informací do databáze se firemní dokumenty archivují podle čísla prospektu v databázi.

Struktura databáze byla zvolena co nejjednodušší, jak z hlediska tvorby jednotlivých záznamů, tak z hlediska uživatele. Bylo vybráno 14 polí, která představují číslo záznamu, název prospektu, název firmy, její adresu a kontaktní čísla (telefon, fax), vedoucí a styčné pracovníky, charakteristiku činnosti firmy, popis a obsah prospektu, doplňující údaje o firmě (filiálky, organizaci prodeje atd.), zdroj informace, klíčová slova k popisu a obsahu prospektu a datum zpracování (příp. poslední aktualizace). Ve většině těchto polí lze zapsané skutečnosti označit jako deskriptory, pomocí těchto deskriptorů lze pak vyhledávat firmy, geografické pojmy a vymezená teritoria, jména osob, konkrétní činnosti, názvy výrobků, obchodní značky, výroční zprávy, certifikáty atd. Uživateli databáze bude pro vyhledávání nabízen modul v podstatě na bázi ON-LINE KATALOG.

Praktické využití budované databáze bude mnohostranné:

Naše firma je pověřena zároveň činností Regionální kanceláře Národního informačního střediska na teritoriu bývalého Východočeského kraje. Budeme mít po vybudování dostatečného fondu firemní literatury a jejím zpracování do databáze další významný zdroj informací, který může být dostupný po celé republice i do zahraničí, což znamená snadnou prezentaci podniků za hranicemi regionu.

- Informace z databáze lze sestavit do vhodných celků (např. strojírenství, velkoobchodní činnost, certifikované výrobky aj.) a použít je k reprezentačním účelům pro potřeby správy měst, obcí nebo hospodářských komor. Vhodným vyhledáním geografických pojmů lze dojít k obrazu hospodářských aktivit v jisté obci, městě atd.
- Databáze Firemní literatura bude po dosažení jisté vypovídací schopnosti dostupná na disketách zájemcům o její využívání za menší úplatu. Budou tak informováni o případné konkurenci nebo potenciálních zákaznících. Navíc mohou – nechtějí-li s nimi hned komunikovat přímo – dostat kopie archivovaných firemních dokumentů.